

Összeállító: KRIZÁNE MAGY ILONA

Összeállítás ideje: 1966.

TART.: BETYÁRTÖRTÉNETEK DARÁNYBÓL, SOMOGYUDVARHELYRŐL

---

2 lap

FÖLDRAJZI MUTATÓ: DARÁNY
SOMOGYUDVARHELY

STRAKTURATÓ: XXVI

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

KELTAKOVA'S

ÁTVÉVETVE AZ EGYSEGES LTR. 1162-es TETELE ALÓL

RIPPL-RÓNAI MŰZEUM
Kaposvár, Rippl-Rónai tér
Telefon: 20-74 Postafiók: 70

1162

Betyártörténet Darányból
és Somogyudvarhelyről

Történeti mondákA.: Göndör Gyula 61 é.Darány
Somogy m. 1966.

Ere járt a Patkó meg a társai. Már a tamási birót agyonlőtték. Itt egy banda tanyázott az erdőbe. Bemöntenek természetesen a betyárok a biróhoz, hogy aggyon nekik enni. A biró adott nekik enni, de közbe elárulta a panduroknak, mer abba az időbe azok vótak. Akkor kimentek a pandurok, körüfogták azt a helységet, ahol a biró monta, hogy vannak. Tűzharc kezdődött a pandurok és a betyárok között. De elfogni egyet se tettek. Mer el tettek meneküni. Manem egy hét mulva jelentkeztek a betyárok a birónál este. Monták neki, gyűjjön ki. Monta a biró, hogy előbb a kalapot a fejére teszi. De monták neki, hogy fölösleges. Mikor kigyótt az udvarra, agyonlőtték.

Hát itt egy embert elégettek, az is a betyárok közé tartozott. Itt volt az erdőben, ma is úgy hívják azt az utat, Lénianak. Télen lőtték agyon, oszt a hó betakarta és csak tavasszal találták meg. Ez az ember égette el a Katlinék házát, mer nem adott nekik lovat. Az öregapámmal is megtörtént, hogy nem adott nekik kövér disznót, oszt e este már égett is az ól. A panduroktól nem féltek. Két pandur hijába is ment, inkább eltért az utjuktól. Ná vótak ilyesmik.

Kovács Ferenc 72 é.

Hát egy asszony vitte az ebédöt. Asztán a betyár, a Patkó meg ott állt az tuton. Aszongya: Elmögyök, viszem az ebédöt az uramnak. Aszongya: A Patkóruul nem hallott-e? - Félek ettül a gazember Patkótul. Oszt erre a Patkó aszt monta: Na gyün vissza, legyen szives, ho zon nekem egy zacskó klumpaszöget. Akkor gyütt vissza, akkor már ott állt a másik társa is a Patkónak. Oszt fejbeverték, a lábába meg beleverték a/gombostüket./ szögeket. Aszt monták, mikor a talpába beverték, "Most m mondd, aszongya, az a gazember Patkó! Na aszt montad volna, az Isten éltesse a Patkót, akkor jutalmat kaptál volna a Patkótul! Mer ő a szegényeket meg szokta jutalmazni.

Tamásiba történt. nagyapám kocsmáros volt és asztán elmentek hozzájuk mulatni a Patkó meg a társai. Hát a biró meg mögtutta, de a nagyapám nem monta vóna a világer sem, de a biró mögtutta. Atadta a panduroknak, hogy lessék meg. Emönt a nagyapámhoz, oszt aszt monta: Grósz bácsi, itt vótak a betyárok? Itt ám, maj hónap tehozzád is elgyűnnek! Tényleg, másnap egy biróra rabló a biróhoz is elmönt, oszt beüzent, hogy kenyeret és husz liter bort a harkányi hegy alá egy kocsí kivigyen, és egy darab szalonnát. Na, de most asztán a biró átatta a panduroknak ezt az üzenetet. Mikor átattat a panduroknak, gyütt a nagy katonaság, a Harkányi hegy alá. A harkányi hegy aljába vót a nagy parádé. Móg akarták őket támadni, de egy vót ott, az is megszökött a helyirül. // Másnap bemöntenek a faluba, oszt megtudakozta, hogy ki küdte őket oda. Mögtutta, hogy a biró. No, most együttük és emöntek a biróhoz. És kéröm szépen, aszt monta, Gyűjjetek ki és nézzétek meg, hogy néz ki a birótok! És kérem, az egész falu odament, nem mertek a betyároknak szólni, Megkötözték a birót, odakötötték a kapuhoz oszt a tulsó sorbul odalüttek. Oszt azt monták, most temessétek el a birótokat! Ez így vót.

A.: Varga Józsefné 68 é. ref.

Somogyudvarhely

Edesanyám meséte, hogy mikor ő lány vót, hozzájuk gyakran járt a Kiscsicsa., a betyár. Eccör is emeséte, hogy fölakasztották, oszt verték a talpát, csak úgy tocsogott a vér. Osztán meg kavicson járatták ezzel a sebős lábával, mégse vallott. Osztán hallottam, hogy a végén kivitték Amerikába, mer annyi betyárságot vitt véghez.

Vót itt a Kulupács, az igen nagy zsivány vót. A Balogh Katát vót a szereteje, oszt annyi pénzt hordott neki, hogy a ponyván szárogatta. De osztán oszt beszéltek, hogy igen szerencsétlen lett avval a sok pénzzel. Akármit vett rajta, mindig szerencsétlen lett. Oszt adott a zsdállai rokonának is, de az is szerencsétlen lett, mögvakutt.

Mikor elfogták a Kulupácsot, az uyg vót, hogy a szereteje varrt neki egy bő gatyát, oszt mikor üldözték, át akart lépni egy hágsón, de a gatyája beleakadt. Oszt így fogták el. Csurgón volt az akasztófa, oda vitték. Harangoztak itt is, Börzön is, meg Csurgón is, amikor közel értek. Osztán igen kutya e, ber volt, nem imádkozott, hanem oszt énekelte:

" Verd meg, Isten, verd meg,
Azt a Balogh Katát,
Ki megvarrta nekem
Azt a tiz szél gatyát!

Kerten akadt, rózsám,
Pamukos gyócs gatyám
Gyüttek a zsandárok,
Tyuhaj, mint a hangyák.

Fujd be, jó szél, fujd be
Gyalog utam porát
Hogy ne lassa senki
A kis csizmám nyomát."

Mikor odaértek az akasztófa alá, kitártak előtte egy nagy könyvet, oszt elolvasták neki a nagy betyáréletit. De ezt is danóta, tuggya:

"Kitártak előttem a nagy rabi könyvet
Abbul olvassák a rabi életömet"

Azt monták neki, mit kíván utójjára? Oszt oszt monta, hogy piritott tyukot kér. Mögcsinyáták neki, de zsurmát se tudott belőle enni, mer fét ám már akkor.